

Kertomus

tarkastuksista Rengon pitäjän Kaloisten kylän Lehtimäen talon maalla 18. 6. 52.

Monttööri Koivulan 31. 1. 1952 Kansallismuseoon tekemän ilmoituksen mukaan Vihtori Salonen oli löytänyt Rengon pitäjässä Kaloisten kylässä vuoteen 1946 saakka omistamansa Lehtimäen talon (nykyinen omistaja siirtolainen Eino Sihvo) maalta "ruukun palasia" ja soljen samasta kohtaa. Paikalla piti olla lisäksi rivissä syvennyksiä, "muinaisia hautoja". Muinaistieteellisen Toimikunnan määräyksestä tarkastin löytöpaikan 18. 6. 1952.

"Ruukunpalasten" löytöpaikka oli n. 400 metriä etelään Lehtimäen talosta metsän keskellä synkässä kuusikossa. Paikalla oli pohjoiseen jyrkästi viettävä, 4 - 5 m. korkea rinne, joka vaikutti ihmiskäsin muovailulta. Löytökohdalla oli rinteessä runsaan 10 metrin pituinen, puoliympyrän muotoinen syvennys, ikäänkaikin amfiteatterin puolikas. Rinteessä pidetty maa ulottui tarkastetuissa kohdissa lähes metrin syvyyteen ja sisälsi hyvin runsaasti edellä mainittuja "ruukunpalasia", joka lähinnä muistutti rautakauden kalmistoissa esiintyvää poltettua savea. Joukossa oli myös kuonanpaloja. Pidetty maa oli hiekkaa, mutta vaikutti savensekaiselta, ehkä suuresta tuhkapitoisuudesta johtuen. Siinä oli runsaasti hiiliä. Pidellyn maan alarajassa kulki n. 5 cm vahvuinen puhdas tuhkerakkerros. Sen vaiheilla oli suuria tuohenkappaleita. Savitiivistettä esiintyi tiheästi pinnalta alkaen, mutta suurimmat palat olivat lähellä pohjaa.

Rinteessä olevan syvennyksen edustalla oli pari maakumpua, joissa maa sisälsi samoin poltetun saven palasia, ja jotka siten olivat ihmiskäsin tehtyjä, ehkä juuri rinteessä olevasta syvennyksestä luotuja. Poltettuja savenpaloja löytyi myös syvennyksen ulkopuolelle ulottuvasta rinteestä osasta, joten niiden esiintymisalue oli ainakin 20 - 30 metrin pituinen.

"Ruukunpalasten" löytöpaikka ei siis ollut esihistoriallinen kalmisto tai asuipaikka. Pikemminkin se on vanha tehdaspaikka, jossa on valmistettu jotain, ehkä keitetty tervaa.

Rinteestä päällä alkoi toista sataa metriä länteen päin ulottuva alue, jossa oli hautamaisia syvennyksiä. Aivan samanlaisia kuopparyhmiä olen nähnyt Etelä - Hämeessä miltei jokaisen kylän lähellä metsässä. Kuopat olivat tavalliseen tapaan pitkäkäisiä, n. $\frac{1}{2}$ metrin syvyisiä. Täälläkään ne eivät sisällä mitään tavallisesta maasta poikkeavaa. Kuoppia oli ryhmässä runsaasti toista sataa. Niillä ei näyttänyt olevan välitöntä

yhteyttä savitiiviste-esiintymän kanssa.

Solki oli löydetty n. 200 metriä Lehtimäen talosta etelään, siis talon ja poltettujen savenpalasten löytöalueen puolivälistä, eikä suinkaan samalta paikalta kuin savenpalat. Se oli löytynyt pellostä vanhan kannon alta. Kaivettaessa lapio oli särkenyt sen niin pahoin, että Salonen ei osannut enää kuvata sen muotoa. Sillä ei siis ollut mitään yhteyttä savenpalasten ja kuoppien kanssa.

Hausjärvellä kesäkuun 25. päivänä 1952.

Oiva Keskitalo